

Οδηγός εκπαίδευσης για μαθητές με ΔΑΦ: Καλές πρακτικές για τη σχολική τους ένταξη

Πέτρος Γαλάνης
Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών
Δάσκαλος Ε.Α. ΚΕΔΔΥ Δ' Αθήνας

«Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» -Οριζόντια Πράξη με MIS 5001313

ΔΑΦ: Σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες

- 1/68 παιδιά στις ΗΠΑ έχουν διάγνωση ΔΑΦ (Christensen et al., 2016)
- 70-80% των μαθητών με ΔΑΦ φοιτούν στα γενικά σχολεία (Υπ. Παιδ. Η.Β., 2014)
- Οι μαθητές με ΔΑΦ είναι λιγότερο πιθανό να εργαστούν αυτόνομα και να αλληλεπιδράσουν κοινωνικά από ότι οι τυπικής ανάπτυξης συμμαθητές τους (Symes & Humphrey, 2012)
- Τίθεται το ζήτημα υποστήριξης και εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής/ παράλληλης στήριξης (π.χ. Mavropalias & Anastasiou, 2016. Morrier et al., 2008)
- Υπάρχει χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης (π.χ. Koegel et al., 2012. Mundy et al., 2012)

Οι εκπαιδευτικοί είναι σημαντικό να κατανοήσουν τις δυσκολίες που συνεπάγεται η ΔΑΦ για το ίδιο το άτομο, την οικογένειά του και το σχολικό περιβάλλον, να αξιολογήσουν τις εξατομικευμένες ανάγκες των μαθητών τους με ΔΑΦ, να θέσουν τους κατάλληλους διδακτικούς στόχους, να επιλέξουν και να εφαρμόσουν εμπειριστατωμένες διδακτικές τεχνικές, να επιδιώξουν παραγωγικές συνεργασίες με άλλους επαγγελματίες

Σκοπός

- Η κατάρτιση ενός αναλυτικού και πρακτικού οδηγού που να απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς των γενικών σχολείων
- Έντυπος και ψηφιακός οδηγός εκπαίδευσης για μαθητές με ΔΑΦ
- Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό που αφορά Μελέτες Περίπτωσης μαθητών με ΔΑΦ δημοτικού σχολείου
- Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών για τη χρήση του παραδοτέου εκπαιδευτικού υλικού

Επιδίωξη του οδηγού...

... να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ:

Θεωρίας:

Εμπεριστατωμένων
διδακτικών
τεχνικών για την
εκπαίδευση
μαθητών με ΔΑΦ

Πράξης:

Εφαρμογής τους σε
νατουραλιστικές
συνθήκες, όπως
είναι η σχολική
τάξη

Περιεχόμενα οδηγού:

1. Θεωρητικό πλαίσιο
2. Βασικοί διδακτικοί στόχοι που προάγουν την ένταξη
3. Μέθοδοι και λίστες αξιολόγησης για τις καίριες για την ένταξη δεξιότητες
4. Βασικές διδακτικές διαδικασίες
5. Εμπειριστατωμένες διδακτικές τεχνικές για κάθε τομέα παρέμβασης
6. Συνεργασία εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής

1. Θεωρητικό πλαίσιο

- Τι είναι η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος;
- Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ΔΑΦ;

Πίνακας 1. Βασικά χαρακτηριστικά της Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος

Βασικά χαρακτηριστικά της ΔΑΦ	Περιγραφή
<p>1 Ελλείμματα στις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εμφανίζουν έλλειψη ενδιαφέροντος για τους άλλους ανθρώπους, δεν αναζητούν και μάλιστα αποφεύγουν την αλληλεπίδραση τόσο με ενήλικες όσο και με συνομήλικα παιδιά. • Αλληλεπιδρούν με άτομα που χαρακτηρίζεται ως παθητικός ή ιδιοσυγκρασιακός • Δυσκολεύονται να ανταλλάξουν πληροφορίες και • Δεν λαμβάνουν πληροφορίες από το περιβάλλον • Δεν ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλους • Αδυνατούν να μοιραστούν πληροφορίες • Κατά την επικοινωνία 	<p>3 Ελλείμματα στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου</p> <p>Το εύρος των δυσκολιών τους κυμαίνεται: από πλήρη απουσία προφορικού λόγου, έως ήπιες πραγματολογικές αποκλίσεις. Ενδεικτικά μπορεί να έχουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ακατάληπτη άρθρωση • Ιδιόμορφη προσωδία • Ακατάλληλη ένταση φωνής • Ηχολαλίες – επαναληπτικό λόγο • Δυσκολίες στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών, αλλά ακριβή κατανόηση εντολών και οδηγιών • Ελλείμματα στο <u>μορφοσυντακτικό</u> τομέα • Ελλείμματα στον περιγραφικό και αφηγηματικό λόγο • Διατύπωση μη αποδεκτών κοινωνικά σχολίων ή σχολίων που συνάδουν με την κοινωνική συνθήκη • Δυσκολία στη διατήρηση της συζήτησης (δεν εισάγουν θέματα, δεν εναλλάσσουν σειρά, ή παρέχουν πληροφορίες προκειμένου να διατηρήσουν) • Δυσκολία να κατανοήσουν σχήματα λόγου, όπως η μεταφορά, η παρομοίωση και η ειρωνεία, αλλά και το χιούμορ.
<p>2 Δυσκολίες στην αναγνώριση και εκδήλωση του συναισθήματος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολία στην αναγνώριση των συναισθημάτων • Υπερ-επιλεκτικότητα 	<p>4 Ελλείμματα στις δεξιότητες μίμησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ελλείμματα σε δεξιότητες, όπως η μίμηση κινήσεων ή φωνών, της στοματικής κοιλότητας, καθώς και εκφράσεων προσώπου
<p>5 Δυσκολίες στη συγκέντρωση της προσοχής και <u>υπερ-επιλεκτικότητα</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συμπτώματα Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς <u>Υπερκινητικότητα</u> • <u>Υπερ-επιλεκτικότητα</u>: η προσοχή τους στρέφεται επιλεκτικά σε ορισμένα χαρακτηριστικά των ερεθισμάτων ή περιβάλλοντος (π.χ. το χρώμα, το όνομα), με συνέπεια

δυσκολεύοντα να αναγνωρίσουν αντικείμενα, σύμβολα και γενικεύσουν δεξιότητες σε νέες συνθήκες

- Έχουν τα παιδιά με ΔΑΦ και ΝΥ;
- Έχουν δυνατά σημεία;
- Πόσο συχνά εκδηλώνεται;
- Ποια είναι τα αίτια της ΔΑΦ;
- Πώς γίνεται η διάγνωση;
- Μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά;
- Από ποιους παράγοντες εξαρτάται ο βαθμός βελτίωσης των παιδιών με ΔΑΦ;
- Ποιο είναι το καταλληλότερο σχολικό πλαίσιο για την εκπαίδευσή τους;

2. Βασικοί τομείς παρέμβασης που προάγουν την ένταξη και ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

- Δεξιότητες που σχετίζονται με τη σχολική ζωή
- Δεξιότητες απαραίτητες για την επικοινωνιακή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία
- Κοινωνικές δεξιότητες

Κοινωνικές δεξιότητες

- 1 Ανταποκρίνεται σε επικοινωνιακές προσπάθειες των συμμαθητών του (π.χ. ανταποδίδει χαιρετισμό, απαντά σε ερωτήσεις, ανταποκρίνεται σε κομπλιμέντα, ακολουθεί εντολές των συμμαθητών του, μεταφέρει μηνύματα)
- 2 Λαμβάνει πρωτοβουλίες για αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές του (π.χ. διατυπώνοντας ερωτήσεις, σχόλια, απαγορεύσεις-κατηγορηματικές δηλώσεις, προσκλήσεις, κομπλιμέντα, δηλώσεις αποχωρισμού, κάνοντας ανακοινώσεις, ζητώντας την άδεια να μετέχει στο παιχνίδι, ή να πάρει ένα παιχνίδι-αντικείμενο που ανήκει σε συμμαθητή του)
- 3 Ανταλλάσσει πληροφορίες κατά τη διάρκεια ομαδικών ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων (π.χ. «πώς πέρασε το Σαββατοκύριακο;»)
- 4 Συμμετέχει και διατηρεί τη συζήτηση με συμμαθητές του ή με το εκπαιδευτικό προσωπικό (π.χ. διατυπώνοντας ερώτηση σχετικά με κάποια δήλωση του συμμαθητή του)
- 5 Κατά την αλληλεπίδραση με διατηρεί τη βλεμματική επαφή με το συνομιλητή του
- 6 Στο διάλειμμα παραμένει σε χωρική εγγύτητα με τους συμμαθητές του (δεν απομονώνεται), χωρίς, όμως, να παραβιάζει τον προσωπικό χώρο του καθενός
- 7 Μετέχει σε ομαδικά παιχνίδια στο διάλειμμα (π.χ. κλασικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων)
- 8 Τηρεί τους κανόνες των ομαδικών παιχνιδιών
- 9 Περιμένει τη σειρά του για να παίξει σε ομαδικά παιχνίδια
- 10 Ακολουθεί τις οδηγίες συμμαθητών του για την εκτέλεση κάποιων παιχνιδιών

● Λίστες αξιολόγησης σημαντικών για την ένταξη δεξιοτήτων

A	ΜΑΘΗΤΗΣ	¹	Παρατηρήσεις
1	Σε ποιες δραστηριότητες τα καταφέρνει;		
2	Τι του αρέσει να κάνει (& ενισχυτές);		

	Προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον:		Π
1	Προσέρχεται και αποχωρεί στην ώρα του;		
2	Ακολουθεί αυτόνομα τις ρουτίνες και κανόνες του σχολείου (π.χ. πρ. προσ.);		
3	Μετακινείται ανεξάρτητα στους χώρους του σχολείου;		
4	Αυτοϋπηρετείται;		
5	Ανέχεται το θόρυβο και την πολυκοσμία της τάξης και του διαλ.;		
6	Ακολουθεί τις εντολές & υποδειξεις της ΕΠΣ;		
7	Κάθεται με κάποιο συμμαθητή του;		
8	Δείχνει ευχαριστημένος;	8	

Φοίτηση σε ΤΕ; Στόχοι:
Πρόγραμμα φοίτησης:

	Προφορικός λόγος		Π
1	Έχει δυσκολίες άρθρωσης;		
2	Επίπεδο προφορικού λόγου σε επίπεδο κατανόησης:	λέξη - απλή πρ	

	Προβλήματα συμπεριφοράς		
1	Εκδηλώνει προβλήματα συμπεριφοράς;		
2	Εκδηλώνει στερεοτυπίες/ εμμονές;		
3	Ενοχλεί με την ομιλία του ή τη συμπεριφορά του την τάξη;		
4	Συμμορφώνεται – Επαναφέρεται εύκολα (από ΕΠΣ / δασκάλα);		

ABC ανάλυση:

Τι προηγήθηκε;

Τι μορφή έχει η προβληματική συμπεριφορά;

Τι ακολούθησε;

Ποια είναι τα πιθανά αίτια της συμπεριφοράς του;

- Αναζήτηση προσοχής;
- Διεκδίκηση/διατήρηση αντικειμένου/δραστηριότητας;
- Αποφυγή/διαφυγή;
- Λήψη ενίσχυσης μέσω αισθήσεων;

	Δεξιότητες αλληλεπίδρασης		Παρατηρήσεις
1	Δείχνει ενδιαφέρον για τα άλλα παιδιά;		
2	Λαμβάνει πρωτοβουλίες για αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές;		
3	Απευθύνεται προς ολόκληρη την τάξη/ ομάδα συμμαθητών		
4	Μοιράζεται ενδιαφέροντα και επιτεύγματα;		
5	Ανταποκρίνεται σε επικοινωνιακές πρωτοβουλίες των συμμαθητών;		

4. Βασικές διδακτικές διαδικασίες

- Τμηματική βοήθεια
- Προγράμματα και συστήματα ενίσχυσης (π.χ. σύστημα ανταλλάξιμων αμοιβών)
- Σταδιακή διαμόρφωση της συμπεριφοράς
- Ανάλυση έργου και διδασκαλία αλυσιδωτών αντιδράσεων
- Κατ' ευκαιρία μάθηση
- Μάθηση μέσω παρατήρησης προτύπου (συμμαθητή)

Παράδειγμα: Συστήματα ανταλλάξιμων αμοιβών

Ορισμός/ Περιγραφή: Συμβολικές αναπαραστάσεις (π.χ. μάρκες, αυτοκόλλητα) που ανταλλάσσονται με έναν πρωτογενή ή δευτερογενή ενισχυτή, αποκτώντας ενισχυτική ισχύ

Βήματα:

1. Αξιολογούμε την ετοιμότητα του μαθητή να εφαρμόσει ένα σύστημα ανταλλάξιμων αμοιβών
2. Επιλέγουμε τις δεξιότητες που θα ενισχυθούν μέσω του συστήματος
3. Επιλέγουμε τις ανταλλάξιμες-συμβολικές αμοιβές
4. Επιλέγουμε τον τελικό ενισχυτή
5. Καθορίζουμε τον αριθμό των συμβολικών αμοιβών που απαιτούνται προκειμένου να ολοκληρωθεί η ανταλλαγή με τον τελικό ενισχυτή
6. Αποσύρουμε το σύστημα ανταλλάξιμων αμοιβών

Παράδειγμα:

Ο Γιώργος φοιτά στη Β' τάξη του ΔΣ. Παρότι μπορεί να απαντήσει σε πολλές ερωτήσεις που θέτει ο δάσκαλος, δεν το κάνει. Η εκπαιδευτικός ΠΣ χρησιμοποιεί ένα σύστημα ανταλλάξιμων αμοιβών για να ενισχύσει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά. Κάθε φορά που ο Γιώργος σηκώνει το χέρι και απαντά σε μια ερώτηση παίρνει ένα τικ στο πρόχειρό του. Όταν συμπληρώσει 6 τικ, κερδίζει ένα αυτοκόλλητο δεινόσαυρο για τη συλλογή που κάνει.

5. Εμπειριστατωμένες διδακτικές τεχνικές για κάθε τομέα παρέμβασης

- Συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία
 - Προσαρμογές που διευκολύνουν τη μάθηση
- Τήρηση σχολικών ρουτινών και κανόνων
- Κοινωνικές δεξιότητες
 - Αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς

Κοινωνικές δεξιότητες

A. Παιδαγωγικές προτάσεις:

- Αναθέτουμε ομαδικές εργασίες σε τακτική βάση (π.χ. εκτέλεση των ασκήσεων του βιβλίου μαζί με το διπλανό τους, projects).
- Εφαρμόζουμε ολοκληρωμένα προγράμματα για τις κοινωνικές/ επικοινωνιακές δεξιότητες και την έκφραση/διαχείριση του συναισθήματος για ολόκληρη την τάξη.
- Ζητάμε από κάποιους δεκτικούς συμμαθητές να τους συμπεριλαμβάνουν στις παρέες τους στο διάλειμμα, να τους βοηθήνε όταν χρειαστεί ή/και να καλούν έναν εκπαιδευτικό όταν παρουσιάζεται κάποιο πρόβλημα. Παρέχουμε συχνά ανατροφοδότηση και ενίσχυση στους μαθητές τυπικής ανάπτυξης για τη βοήθειά τους.

B. Διδακτικές τεχνικές

(με παραδείγματα και υπερσυνδέσεις με άλλα παραδοτέα και υλικό από το prosvasimo.gr)

- Παροχή λεκτικού προτύπου προς μίμηση (π.χ. να αποκρίνονται, να χαιρετούν)
- Κατ' ευκαιρία διδασκαλία (π.χ. να λαμβάνουν πρωτοβουλία για αλληλεπίδραση)
- Οπτικές υπενθυμίσεις (π.χ. να περιμένουν, να εργάζονται ήσυχα)
- Κοινωνικές ιστορίες
- Συμμετοχή συμμαθητών (για παιχνίδι, αλληλεπίδραση)
- Στρατηγικές αυτοδιαχείρισης
- Ενίσχυση

Αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς

A. Παιδαγωγικές προτάσεις:

- Διαμορφώνουμε θετική παιδαγωγική σχέση με το μαθητή.
- Αποσαφηνίζουμε τους κανόνες συμπεριφοράς και τι αναμένουμε από αυτόν να κάνει.
- Τροποποιούμε ορισμένες συνθήκες του περιβάλλοντος που ενδεχομένως την πυροδοτούν (π.χ. απομάκρυνση ερεθισμάτων που την προκαλούν).
- Έχουμε οργάνωση και σαφή δομή στη διδακτική διαδικασία.
- Παρέχουμε σαφείς εντολές και οδηγίες.
- Παρέχουμε τακτικά ενίσχυση σε συνάφεια με κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους αντίδρασης του παιδιού (π.χ. που κάθεται στη θέση του, κάνει την εργασία του).

B. Σχεδιασμός προγράμματος παρέμβασης

1. Ορισμός του προβλήματος και ιεράρχηση των στόχων της παρέμβασης
2. Συλλογή πληροφοριών και δεδομένων
3. Διατύπωση μιας υπόθεσης για τα αίτια της συμπεριφοράς και τους επιβαρυντικούς παράγοντες
4. Τροποποίηση των συνθηκών του περιβάλλοντος που την πυροδοτούν
5. Διδασκαλία εναλλακτικών - κοινωνικά αποδεκτών - τρόπων συμπεριφοράς
6. Διδασκαλία δεξιοτήτων αυτοελέγχου και αυτορρύθμισης
7. Στρατηγικές αντιμετώπισης της προβληματικής συμπεριφοράς
8. Εφαρμογή του προγράμματος, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ (ABC)¹

Όνομα μαθητή: Όνομα παρατηρητή:

Ημερομ	Ωρα & διάρκεια	Πλαίσιο & δραστηριότητα	Προγενόμενα ²	Συμπεριφορά	Επακόλουθο ³	Αντίδραση παιδιού ⁴	Εκτίμηση της λειτουργίας ⁵

Φύλλο Επεξεργασίας Πληροφοριών από τη Λειτουργική Αξιολόγηση της Συμπεριφοράς¹

Όνομα:	Τάξη/Σχολ:	Ημερομ
Συμπεριφορά:		

Ποιος είναι παρόν;		
Όταν εκδηλώνεται η συμπεριφορά	Όταν δεν ή σπάνια εκδηλώνεται	
Τι συμβαίνει;		
Όταν εκδηλώνεται η συμπεριφορά	Όταν δεν ή σπάνια εκδηλώνεται	
Πότε εκδηλώνεται;		
Πότε συνήθως εκδηλώνεται;	Πότε δεν ή σπάνια εκδηλώνεται	
Πού εκδηλώνεται;		
Πού συνήθως εκδηλώνεται;	Πού δεν ή σπάνια εκδηλώνεται	
Ποιες προγενόμενες συνθήκες αυξάνουν την πιθανότητα εκδήλωσης της συμπεριφοράς;		
Ποια επακόλουθα διατηρούν τη συμπεριφορά;		
Πόσο συχνά κατά μέσο όρο εκδηλώνεται η συμπεριφορά;		
Την ώρα:	Την ημέρα:	Την εβδομ:
Πόση διάρκεια έχει κατά μέσο όρο η συμπεριφορά;		
Ποιος είναι ο βασικός σκοπός που φαίνεται η συμπεριφορά να εξυπηρετεί;		
1) Προσέλευση προσοχής		
2) Απόκτηση/ διατήρηση αντικειμένου/ δραστηριότητας		
3) Αποφυγή/ διαφυγή		
4) Λήψη ενίσχυσης από αισθητηριακές πηγές		

Οδηγίες για τη διεξαγωγή της Λειτουργικής Αξιολόγησης της Συμπεριφοράς

- Καταγράφουμε οτιδήποτε ο μαθητής κάνει ή λέει και οτιδήποτε χρονική σειρά.
- Καταγράφουμε μόνο οτιδήποτε βλέπουμε ή ακούμε και όχι εκτιμήσεων των ενεργειών του παιδιού.
- Καταγράφουμε την ώρα της σχολικής ημέρας, τη διάρκεια της συμπεριφοράς, το πλαίσιο ή τη δραστηριότητα κατά την οποία εκδηλώθηκε.
- Καταγράφουμε τι προηγήθηκε της συμπεριφοράς (τι συνέβη πριν την εκδήλωση της συμπεριφοράς του μαθητή; ποιος/ποιοι ήταν παρόντες; ποια αντικείμενα ή δραστηριότητες ήταν διαθέσιμα; κλπ).
- Περιγράφουμε με σαφήνεια τη συμπεριφορά που εκδήλωσε ο μαθητής, με σαφήνεια, εάν είναι δυνατόν και για την έντασή της.
- Καταγράφουμε τι ακολούθησε την εκδήλωση της συμπεριφοράς (π.χ. ο μαθητής, ο δάσκαλος, οι συμμαθητές κλπ).
- Προσπαθούμε η παρατήρησή μας να είναι όσο πιο διακριτική γίνεται.
- Επαναλαμβάνουμε την παρατήρηση για μια σειρά ημερών.

¹ Π. Γαλάνης, Προσαρμογή στα ελληνικά από Janney & Snell (2000) (σελ. 32)

Ενδεικτικά παραδείγματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς, ανάλογα τη λειτουργία που επιτελούν

- Αποφυγή-διαφυγή: Βελτιώνουμε τα κίνητρα του μαθητή για συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία, τον διδάσκουμε πώς να ζητάει «διάλειμμα» και προσαρμόζουμε τις απαιτήσεις μας στις δυνατότητές του (βλέπε Easy-to-Read Βιβλία).
- Αν οι εκρήξεις θυμού πυροδοτούνται από απρόοπτες αλλαγές στο πρόγραμμα, που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του επιπέδου άγχους του μαθητή με ΔΑΦ, τότε τον ενημερώνουμε προκαταβολικά για την αλλαγή στο πρόγραμμα και αναλαμβάνουμε να τον συνοδεύσουμε οι ίδιοι στο νέο χώρο ή ζητάμε από δύο συμμαθητές του, με τους οποίους ο μαθητής έχει οικειότητα, να είναι μαζί του.

6. Συνεργασία εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής

- Προτεινόμενοι ρόλοι εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής, γονέων και υποστηρικτικών υπηρεσιών και μορφές συνεργασίας
- Χαρακτηριστικά αποτελεσματικών δασκάλων

Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού γενικής αγωγής που διευκολύνουν την ομαλή ένταξη μαθητών με ΔΑΦ

1. Είναι θετικός στην ένταξη του μαθητή στην τάξη του.

2. Έχει αυτοπεποίθηση

3. Διαχειρίζεται αποτελε

4. Είναι δεκτικός και επι
επαγγελματίες.

5. Είναι οργανωτικός α
χρειάζονται.

6. Διαφοροποιεί τη δι
μαθητών της τάξης.

7. Προγραμματίζει χρόν

8. Μετέχει ενεργά στην
παράλληλη στήριξη.

9. Παρέχει τακτικά βοήθ

10. Διαχειρίζεται τα προβ

Χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης που ομαλή ένταξη μαθητών με ΔΑΦ

1. Έχει εκπαιδευτεί στην αντιμετώπιση της ΔΑΦ και στις παιδαγωγ

2. Είναι δημιουργικός, με φαντασία και αυτοπεποίθηση.

3. Γνωρίζει το μαθητή και τον τρόπο μάθησής του (π.χ. ενη
φάκελο του παιδιού, αξιολογεί σε τακτική βάση, διατη
ημερολόγιο).

4. Διαμορφώνει θετική παιδαγωγική σχέση μαζί του.

5. Παρέχει βοήθεια σε όλους τους τομείς: Τον διευκολύνει,
μεσολαβητής, στην κατανόηση του προφορικού λόγου
κοινωνικών ερεθισμάτων, καθώς και των απαιτητικών σχολικ

6. Υποστηρίζει διακριτικά το μαθητή.

7. Συνεργάζεται στενά με τον εκπαιδευτικό της τάξης με σ
δυνατή εκπαίδευση του μαθητή.

8. Προγραμματίζει την απόσυρση της βοήθειας και της παρουσί

**ΨΗΦΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ
ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΑΦ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

Δομή Μελέτης Περίπτωσης

- Περιγραφική αξιολόγηση των αναγκών μαθητή με ΔΑΦ
- Βασικοί στόχοι του διδακτικού προγράμματος
- Διδακτικές τεχνικές και διαδικασίες
- Αποτελέσματα

Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Όνομα μαθητή: Αλέξανδρος Ημ. Γένν:

Τάξη: Δ' Σχολείο:

Διδακτικοί στόχοι

Διδακτικές τεχνικές και διαδικασίες

A. Ολοκληρώνει τις εργασίες που του αναθέτονται

1. Προσαρμόζουμε προκαταβολικά τις απαιτήσεις των εργασιών (ειδικά των γραπτών) στις δυνατότητες του Αλέξανδρου, διαφοροποιώντας το πρόγραμμα διδασκαλίας. Για παράδειγμα:
 - (α) Μειώνουμε τον αριθμό των φορών που πρέπει να κάνει την αντιγραφή, ή του δίνουμε τις ασκήσεις σε φωτοτυπία, αντί να πρέπει να τις αντιγράψει από τον πίνακα.
 - (β) Διαφοροποιούμε τα τεστ δίνοντας κυρίως ασκήσεις τύπου:

ΣΤ. Αλληλεπιδρά με τους συμμαθητές του κατά τη διάρκεια του διαλείμματος

1. Χρησιμοποιούμε μια εικονογραφημένη «κοινωνική ιστορία» σχετικά με το πώς να ζητά από τους συμμαθητές του να παίξουν στο διάλειμμα (Βλέπε Εικόνα 4 στο Παράρτημα).
2. Του ζητάμε να καταγράψει, σε ημερήσια βάση, σε ένα ημερολόγιο πόσες και τι είδους προσπάθειες έκανε προκειμένου να αλληλεπιδράσει με τους συμμαθητές του στο διάλειμμα. Ορίζουμε ένα σύστημα πόντων, ως ανταμοιβές, για τις αλληλεπιδράσεις του, τους οποίους ανταλλάσει με μια επιθυμητή δραστηριότητα (να ασχοληθεί την τελευταία ώρα, ή στο τελευταίο διάλειμμα με το tablet παίζοντας κάποιο εκπαιδευτικό παιχνίδι) (Βλέπε Εικόνα 5 στο Παράρτημα).
3. Οργανώνουμε σε ένα διάλειμμα ένα παιχνίδι (κατά προτίμηση κάποιο παιχνίδι που αρέσει στον Αλέξανδρο) μαζί με 2-3 δεκτικούς συμμαθητές του. Παρέχουμε υποστήριξη στον Αλέξανδρο, βοηθώντας τον εάν χρειάζεται στο παιχνίδι και έπαινο σε τακτική βάση.
4. Σταδιακά απομακρυνόμαστε παρεμβαίνοντας όποτε χρειάζεται στην οργάνωση του παιχνιδιού, ή στην εισαγωγή ενός νέου

Ευχαριστώ!

petros.galanis@gmail.com

«Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» -Οριζόντια Πράξη με MIS 5001313

